

SATAKUNNAN KULTTUURISTRATEGIA 2015—2020

SATAKUNTALIITTO

Satakunnan maakuntahallituksen 5.10.2015 hyväksymä Kulttuuristrategia 2015 -2020

Kulttuuristrategiatyöryhmä:

Annukka Ketola, Timo Klimoff, Risto Kupari, Eija Mattila, Silja Minkkinen-Poikolainen, Lenita Nieminen, Markku Ollila, Henna Paunu (Janne Koski), Raisa Ranta, Päivi Setälä, Juhani Saarikoski, Jaana Simula, Harri Sippola, Satu Soppela-Hyle, Jaakko Suominen, Henri Terho, Hilpi Toikka-Haldin, Sirpa Wahlqvist, Satu Vartia, Matti Velhonoja, Pertti Rajala, Tuula Telin, Krista Tupala

Strategiatyön koordinointi: Krista Tupala

SATAKUNTALIITTO

PL 260, 28101 Pori

www.satakuntaliitto.fi

Graafinen suunnittelu: Jonna Fagerlund

Kuvat: Jonna Fagerlund

ISBN 978-952-5862-56-0

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	4
1. Kulttuuristrategian lähtökohdat	6
1.1 Strategian valmisteluprosessi	7
1.2 Kulttuuristrategian rajaukset	8
2. Visio 2020	9
3. Painopisteet ja toimenpide-ehdotukset	10
3.1 Kulttuuripalvelujen saavutettavuus - Hyvinvointia kulttuurista	10
3.2 Kulttuurin markkinat ja rajapinnat - Elinvoimaa kulttuurista ja taiteesta	12
3.3 Kulttuurialojen ammattilaisten toimintaedellytykset – Taiteilijana Satakunnassa	14
3.4 Kulttuuri- ja taidekoulutuksen polku - Osaamisella menestystä	16
4. Kulttuurin toimintaympäristö Satakunnassa	18
4.1 Toimintaympäristön muutostekijöitä	18
4.1.1 Satakunnan tulevaisuuskuva -trendiraportti	20
4.2 Kulttuuri muissa ohjelmissa ja strategioissa	21
5. Toteutus ja seuranta	25
6. Strategian painopisteiden ja toimenpiteiden tiivistelmä	26

ESIPUHE

Satakunnan kulttuuristrategia on satakuntalaisten kulttuuritoimijoiden viesti siitä, minkälainen kulttuurimaakunta Satakunnan halutaan olevan vuonna 2020. Tarkoituksena oli alusta saakka laatia selkeä ja tiivis strategia, joka tarjoaa maakunnan kunnille, kulttuuritoimijoille, päättäjille ja muille kulttuurin kehittämistyössä mukana oleville eväitä kulttuurin ja kulttuuripalvelujen kehittämiseen.

Monipuolinen kulttuuri ja taide luovat ja ylläpitävät maakunnan henkistä ja taloudellista pääomaa. Kulttuuri ja taide kuuluvat meille kaikille. Satakuntalaisille tulee olla tarjolla laadukkaita ja toimivia kulttuuripalveluja, jotka ovat läsnä ihmisten arjessa. Haasteena on löytää sellaisia toimintamalleja ja yhteistyömuotoja, joilla nämä palvelut voidaan jatkossakin turvata. Kulttuurista on myös mahdollisuus ammentaa monenlaista yrittäjyyttä ja liiketoimintaa sekä uusia innovaatioita. Kulttuuripalvelujen ja taiteen tuottamiseen ja kulttuuriyrittäjyyteen vaaditaan osaamista, johon maakunnassa tulee tulevaisuudessakin vastata laadukkaalla taiteen ja kulttuurin opetuksella eri kouluasteilla. Satakunnan kulttuuriperintö sekä osaavat toimijat ja asiantuntijat tarjoavat vahvan perustan alueen kulttuurin, taiteen ja luovien alojen liiketoiminnan kehittymiselle. Kulttuuri- ja muiden alojen toimijoiden vahvempi ja entistä monipuolisempi yhteistyö parantaa valmiuksia mm. kansainvälistymiseen ja uusien innovaatioiden syntymiseen sekä tuo uutta elinvoimaa satakuntalaiseen kulttuuriin.

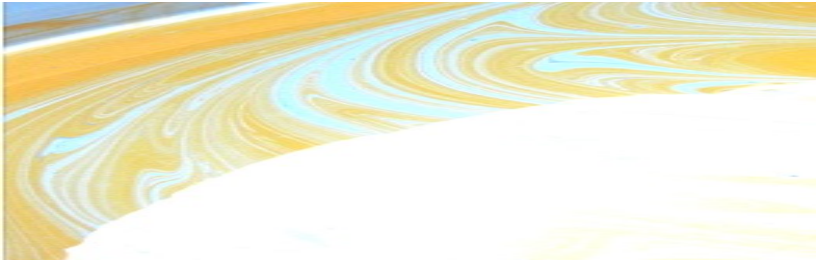
Satakunnan kulttuuristrategian toteuttaminen vaatii jatkuvaa toimenpiteiden edistämistä, uudistumista, innovatiivista kehittämisotetta sekä kulttuuripalvelujen tilan ja alan kehityssuuntien seurantaa. Strategiassa esitetyt kulttuurin toimintaympäristöön vaikuttavat muutostekijät haastavat kaikki satakuntalaiset kulttuuritoimijat miettimään uusia toimintamalleja ja kumppanuuksia kulttuuri- ja muiden alojen toimijoiden kanssa. Kulttuuristrategian toteuttamisen kautta voidaan vaikuttaa maakunnan elinvoimaisuuteen sekä satakuntalaisten hyvinvointiin ja siihen, että kulttuuri näkyy ja kuuluu ja sen asema vahvistuu entisestään Satakunnassa.

Satakuntaliitto vastaa maakunnan aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja osana tätä tehtävää vastaa kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittamisesta osana maakuntaohjelman toteuttamista. Maakuntaohjelmaan 2014–2017 on kirjattu, että tämä kulttuuristrategia määrittää kulttuuria koskevat tavoitteet ja toimenpiteet Satakunnassa. Satakunnan maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman tavoitetilana hyvä elämä Satakunnassa ja tätä suurta tavoitetta tulee osaltaan toteuttamaan myös nyt laadittu uusi kulttuuristrategia. Jatkossa kulttuuria koskevat kärkitavoitteet ja toimenpiteet tullaan tarkistamaan Satakunnan maakuntaohjelman laatimisen ja päivityksen yhteydessä ja ne sisällytetään maakuntaohjelma-asiakirjaan.

Haluamme lämpimästi kiittää kaikkia strategian valmisteluprosessin eri vaiheisiin osallistuneita: strategiatyöryhmän jäseniä, kulttuurifoorumiin, strategian työpajoihin ja strategian kommentointiin osallistuneita kulttuuritoimijoita, yrityksiä, yhteisöjä, kuntia ja yksityisiä henkilöitä sekä kaikkia muita, jotka ovat olleet edistämässä Satakunnan kulttuuristrategian valmistusta vuosille 2015–2020.

Pertti Rajala

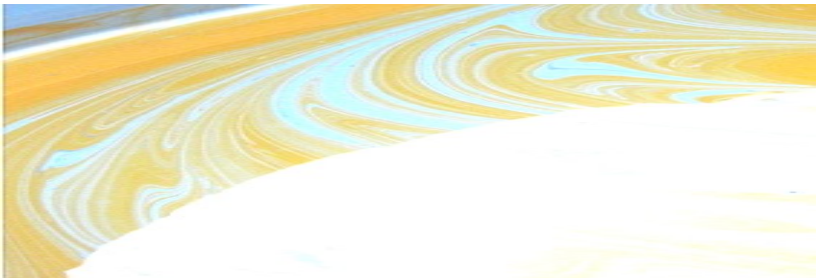
Maakuntajohtaja
Satakuntaliitto

1. KULTTUURISTRATEGIAN LÄHTÖKOHDAT

Monipuolinen ja laadukas kulttuuri on tärkeä asukkaiden henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lähde. Kattavat kulttuuripalvelut ja hoidetut kulttuuriympäristöt ovat vetovoimatekijöitä, jotka houkuttelevat ja juurruttavat uusia ihmisiä ja yrityksiä maakuntaan. Taiteilijat ja muut kulttuurin ammattilaiset rikastuttavat taiteellaan ja toiminnallaan alueen henkistä pääomaa.

Tulevaisuuden kehittämisteemat nousevat nykypäivästä. Strategiaan on koottu kuvaus maakunnan kulttuurin toimintaympäristöstä Satakunnassa sekä katsaus kulttuuriin liittyvistä linjauksista muissa kehittämisohjelmissa ja -strategioissa. Lisäksi strategiassa on viittauksia Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen syksyllä 2013 laatimasta Satakunnan tulevaisuuskuva – trendiraportista. Strategiaa laadittaessa on huomioitu myös Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) laatima valtioneuvoston periaatepäätös (2014) koskien aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelmaa.

1.1 Strategian valmisteluprosessi

Satakunnan kulttuuristrategian 2020 laadinta käynnistyi maaliskuussa 2014 järjestetyssä kulttuurifoorumissa. Strategia-aineistoa kerättiin keväällä ja alkukesästä 2014 järjestetyissä kolmessa teemallisessa työpajassa. Strategian laadintaa ohjaamaan kutsuttiin maakunnan kulttuuritoimijoista koottu ydintyöryhmä sekä pientyöryhmä (liite 2). Lisäksi näkemyksiä kulttuuristrategiaan oli mahdollista esittää Satakuntaliiton Internet-sivujen avoimen nett lomakkeen ”Osallistu kulttuuristrategian laadintaan” -kautta.

Kulttuuristrategian luonnos esiteltiin Satakunnan maakuntahallitukselle 8.6.2015 ja lähetettiin sen jälkeen laajalle kommentointikierrokselle 12.6.–3.8.2015 väliseksi ajaksi. Kommentoinnista tiedotettiin sähköpostitse noin 500 vastaanottajalle sekä mm. Satakuntaliiton sosiaalisessa mediassa. Strategialuonnos oli nähtävillä ja sitä oli mahdollisuus kommentoida Satakuntaliiton Internet-sivuilla sijainneen kommentointilomakkeen kautta. Kulttuuristrategiaa kommentoi 14 toimijaa. Kulttuuristrategian laadintaan osallistui sen laadinnan eri vaiheissa noin 200 henkilöä. Strategian laadinta on kirjattu Satakunnan maakuntaohjelmaan 2014–2017 ja sen valmistuminen sisältyi Satakunnan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaan vuosille 2015–2016.

Satakunnan kulttuuristrategiassa 2020 on huomioitu aiemmin laaditut strategiat ja toimenpideohjelmat. Satakuntaliitto hyväksyi maakunnan ensimmäisen kulttuuristrategian (Satakunnan kulttuuripoliittinen strategia, Satakuntaliiton julkaisu, Sarja A:234) vuonna 1996. Tuolloin strategian painopisteiksi asetettiin satakuntalaisen kulttuurin vaaliminen, kulttuuri-identiteetin vahvistaminen, Satakunnan kulttuuriprofiilin nostaminen valtakunnallisesti sekä satakuntalaisen kulttuurielämän yhteistyön kehittäminen. Kulttuuripoliittinen strategia päivitettiin vuonna 2002 (Sivistystoimen strategiat Satakunta, Satakuntaliiton julkaisuja A:254) osana maakuntasuunnitelman 2030 valmisteluprosessia.

Kulttuurin toimenpideohjelman 2007–2013 laadintaprosessi käynnistyi tammikuussa 2006 Satakuntaliiton ja Satakunnan taidetoimikunnan yhteishankkeena. Tämän prosessin toteuttaminen sisältyi Satakunnan maakuntaohjelman vuosia 2006–2007 koskevaan toteuttamissuunnitelmaan. Strategiaa laatimaan koottiin työryhmä, jossa oli edustettuna kulttuuritoimijoita eri puolilta Satakuntaa. Satakunnan kulttuurin toimenpideohjelman toteutumista seurattiin ja ohjelmaa päivitettiin Ilon ja Valon Satakunta – tapahtuman yhteyteen järjestetyissä seminaareissa vuosina 2009 ja 2010.

1.2 Kulttuuristrategian rajaukset

Kulttuurilla on eri yhteyksissä ja käyttötarkoituksissa monia määritelmiä. Kulttuuria voidaan lähestyä monista lähtökohdista. Satakunnan kulttuuristrategiassa kulttuurin käsite nähdään laajana, hyvän elämän edellytysten vahvistajana. Kulttuuri on tässä strategiassa ymmärretty laajasti käsitteämään sekä omaehtoisen kulttuuritoiminnan että ammattimaisesti tuotetun taiteen, populaari- ja ns. korkeakulttuurin sekä aineettomat että aineelliset kulttuurituotteet.

Lähtökohtana koko valmisteluprosessissa on ollut näkemys kulttuurista peruspalveluna, johon kaikilla on oikeus. Kulttuurilla on suuri merkitys yksilön hyvinvoinnille. Kunnilla on valtion rinnalla merkittävä rooli sekä ammattitaiteen että omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukemisessa. Yksityisillä palveluntarjoajilla, yrityksillä ja kolmannella sektorilla tulee tulevaisuudessa olemaan yhä merkittävämpi rooli kulttuuripalvelujen ja hyvinvoinnin tuottajana. Maakunnan kouluilla ja oppilaitoksilla on roolinsa kulttuurin kantajana, välittäjänä ja uudistajana.

Strategiaan valikoitui neljä painopistettä: **kulttuurin saavutettavuus, kulttuurin markkinat ja rajapinnat, kulttuurialojen ammattilaisten toimintaedellytykset sekä kulttuuri- ja taidekoulutus.** Läpileikkaavina teemoina kaikissa painopisteissä ovat yhteistyö ja verkostot, kulttuurin saavutettavuus sekä kulttuuri- ja taidetoiminnan näkyväksi tekeminen.

2. VISIO

Visio 2020:

SATAKUNTA on kulttuurisesti rikas ja monimuotoinen maakunta, jossa kulttuurin ja taiteen rooli on tunnistettu ja tunnustettu hyvinvoinnin, luovan osaamisen, innovaatioiden ja alueen elinvoimaisuuden vahvana perustana.

Vuonna 2020 kulttuurialojen merkitys Satakunnassa on vahvistunut. Maakunta tunnetaan kulttuurisektorin innovatiivisena toimijana. Satakunta on kulttuurimaakuntana kiinnostava, omaleimainen, kansainvälinen ja helpposti saavutettava. Satakunnassa on tarjolla monipuolista ja laadukasta kulttuuri- ja taidealan koulutusta kaikilla kouluasteilla ja maakunnassa koulutetaan taiteilijoita ja kulttuurin moniosaajia, joiden on hyvä työskennellä maakunnassa. Kulttuurin taloudelliset edellytykset ja mahdollisuudet ovat merkittävästi monipuolistuneet.

3. PAINOPISTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

3.1 Kulttuuripalvelujen saavutettavuus - Hyvinvointia kulttuurista

Kulttuuristrategian keskeisenä tavoitteena on taiteen ja kulttuurin perusoikeuksien sekä saatavuuden ja saavutettavuuden edistäminen. Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa alueellaan. Yritysten ja kolmannen sektorin osaaminen ja toiminta tulee vahvemmin tunnistaa osana kulttuuripalvelujen kokonaisuutta. Yhteistyön lisääminen kuntien ja muiden kulttuuripalvelujen tuottajien kanssa parantaa kulttuuripalvelujen saatavuutta. Maakunnassa tarvitaan kuntien sisäisiä, kuntien välisiä, maakunnallisia sekä maakuntarajat ylittäviä kulttuuritoimijoiden verkostoja.

Kirjastot ja museot tarjoavat kaikille tasa-arvoisen saavutettavuuden tietoon ja kulttuurin tuotteisiin. Digitaaliset aineistot ja järjestelmät parantavat kirjastojen palvelutarjontaa. Yhteistyö muiden toimijoiden (mm. kolmas sektori, koulutoimi ja varhaiskasvatus) kanssa lisää kirjastotilojen käyttöä ja parantaa oheistoimintaa. Museoiden verkostoituminen ja yhteistyö muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin ja yritysten kanssa synnyttää uusia toimintatapoja ja -malleja. Museoilla on merkittävä rooli paikallisidentiteetin ylläpitäjänä ja vahvistajana. Satakunnassa on oleellista nostaa esille myös paikallismuseot, jotka tekevät tärkeää työtä kulttuuriperinnön tallentajana. Maakunnan kulttuuriperinnön säilymisen uhka on hajasijoitetut, riittämättömät ja olosuhteiltaan epäasianmukaiset kokoelmatilat. Satakunnan alueellinen kokoelmakeskus tarjoaisi yhteiset säilytystilat maakunnan esine- ja taidelinkokelmille.

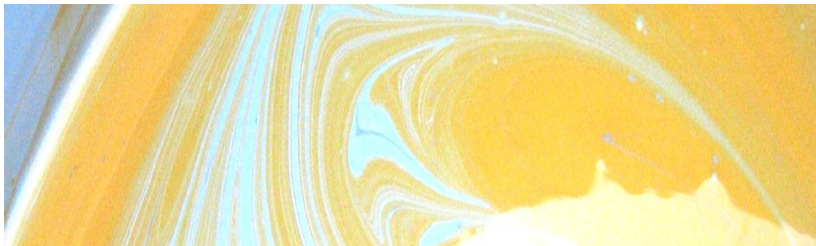
Taidemuseoilla on rooli kuvataiteen kentän aktiivisina toimijoina osallistajana, kehittäjänä ja mahdollistajana. Taidemuseot toimivat muiden museoiden tavoin muistiorganisaatioina säilyttäen ja tehden saavutettavaksi kulttuuriperintöä. Satakunnan lastenkulttuuriverkosto edistää lasten- ja nuortenkulttuuria sekä yhdistää lastenkulttuurikentän toimijoita. Kulttuuriympäristöt edistävät satakuntalaisten hyvinvointia ja ovat myös maakunnan vetovoimatekijä. Vetovoimaisuuden säilyminen edellyttää jatkossakin kulttuuriympäristöjen hoitoa ja ylläpitoa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Turvataan kulttuuri- ja kirjastopalvelujen saatavuus lähipalveluina sekä verkkopalveluina. Tämä voidaan toteuttaa kunta-, toimija- ja sektorirajat ylittävillä yhteistyöverkostoilla.
- Huolehditaan, että kulttuuripalvelut ovat mukana kunnan ja maakunnan strategioissa sekä hyvinvointikertomuksissa asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia lisäävinä palveluina. Jaetaan hyviä käytäntöjä.
- Perustetaan Satakunnan kulttuurivarallisuuden ylläpitämiseksi alueellinen kokoelma-keskus.
- Kehitetään Satakunnan taidelaitosten ja museoiden näkyvyyttä ja saavutettavuutta
- Kehitetään museoiden ja arkistotietojen saatavuutta ja avataan aineistoja yleisön käyttöön. Satakunta on mukana kehittämässä valtakunnallisia digitaalisia tallennus- ja pitkäaikaissäilytysmenetelmiä.
- Huomioidaan kulttuuriympäristöt ja kulttuuriperintö alueiden suunnittelussa ja ympäristön hoidossa.
- Edistetään lasten- ja nuorten kulttuurin saavutettavuutta

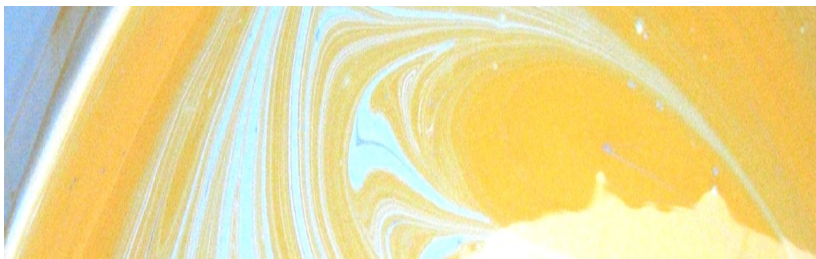

3.2 Kulttuurin markkinat ja rajapinnat—Elinvoimaa kulttuurista ja taiteesta

Satakunnan kulttuuriperintö sekä osaavat toimijat ja asiantuntijat tarjoavat vahvan perustan alueen kulttuurin, taiteen, audiovisuaalisen alan ja muiden luovien alojen liiketoiminnan kehittymiselle ja profiloitumiselle. Satakuntaan syntyy lisää yrityksiä, jotka tuottavat kulttuurialojen palveluja ja tuotteita. Kulttuurialojen palvelujen ja -osaamisen tarjoajien ja ammattilaisten ja asiakkaiden ja yleisön välille tarvitaan uusia toimintamalleja, tehokkaampaa viestintää ja toimivia jakelukanavia.

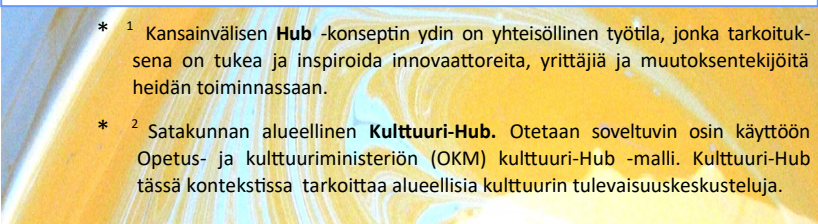
Kulttuuri- ja muiden alojen toimijoiden yhteistyöllä ja toimijaverkostojen vahvistamisella parannetaan valmiuksia kansainvälistymiseen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien syntymiseen. Kansainvälistymisen kautta tavoitellaan kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja uutta elinvoimaa Satakuntalaiseen kulttuuriin. Kulttuurin hyvinvointipalveluista ja kulttuurimatkailusta voi muodostua vahva brändi Satakunnalle, mutta se vaatii tuekseen kehittämistä ja vahvempaa verkostoitumista ja yhteistyötä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Edistetään kulttuuripalvelujen ja -osaamisen sekä taiteilijoiden työn ja tekijöiden näkyvyyttä siten, että niiden tunnettuus paranee ja ne ovat helposti löydettävissä. Tähän päästään mm. tehokkaammalla viestinnällä.
- Kehitetään Satakunnan kulttuuri- ja matkailutoimijoiden verkostoitumista alueellisesti ja paikallisesti mm. museo-, tapahtuma-, hyvinvointi- ja matkailupalvelujen tuotteistamisen edistämiseksi.
- Edistetään kulttuurin kansainvälistymistä kulttuurivaihdon ja -viennin keinoin. Kannustetaan satakuntalaisia toimijoita hakeutumaan mukaan kansainvälisiin kulttuurialan hankkeisiin tai hakemaan rahoitusta esim. Luova Eurooppa -ohjelmasta.
- Kehitetään kulttuuripalvelujen saatavuutta verkkopalveluista ja -kaupoista (ml. kieliversiot)
- Kannustetaan Satakunnan kuntia ja muita toimijoita tuomaan esille alueensa taidetta ja kulttuuria ja markkinoimaan itseään sen avulla uusille asukkaille, taiteen ja kulttuurin ammattilaisille ja matkailijoille.
- Kehitetään Satakunnan **kulttuuri-Hub*** – konseptia.

* ¹ Kansainvälisen **Hub** -konseptin ydin on yhteisöllinen työtila, jonka tarkoituksena on tukea ja inspiroida innovaattoreita, yrittäjiä ja muutoksentekijöitä heidän toiminnassaan.

* ² Satakunnan alueellinen **Kulttuuri-Hub**. Otetaan soveltuvin osin käyttöön Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) kulttuuri-Hub -malli. Kulttuuri-Hub tässä kontekstissa tarkoittaa alueellisia kulttuurin tulevaisuuskeskusteluja.

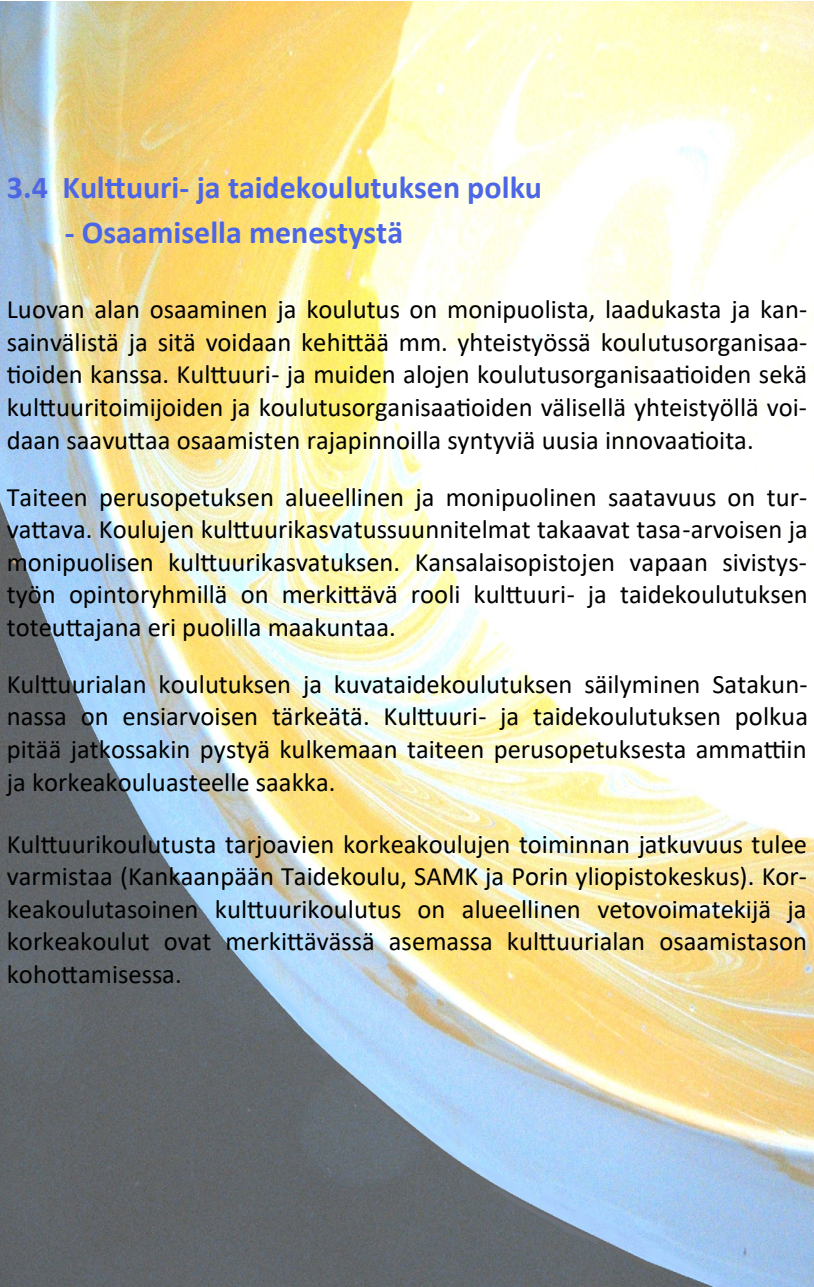
3.3 Kulttuurialojen ammattilaisten toimintaedellytykset - Taiteilijana Satakunnassa

Satakunta on hyvä ja houkutteleva asuin- ja työskentelypaikka kulttuurialojen ammattilaisille. Vetovoimaisuutta ja toimintaedellytyksiä kehittää alueellisten laitosten, yhteisöjen ja taiteilijoiden sekä muiden kulttuurialojen ammattilaisten tiiviimmän yhteistyön, ammattilaisuutta tukevien työskentelyolosuhteiden, uusien kansainvälisten yhteyksien, arvostavan ja osallistuvan yleisön kautta sekä tukemalla ammattilaisten ja heidän työnsä näkyvyyttä.

Taideoaloja ylittävä yhteistyö inspiroi luomaan laadukasta taidetta Satakunnassa. Taiteilijoiden ja kulttuurintekijöiden työoloihin ja arvostukseen Satakunnassa on kiinnitettävä huomiota, jotta työ voi jatkua laadukkaana. Taiteilijan työvoimapoliittinen asema tulisi määritellä valtakunnallisesti, sillä taiteilija jää usein yrittäjyyden, ansiotyön ja epäsäännöllisten palkkojen välimaastoon. Lisäksi tarvitaan neuvontaa apurahajärjestelmään liittyvissä asioissa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Turvataan Taiteen Edistämiskeskuksen (Taike) Porin sivutoimipisteen toiminta, Satakunnan taidetoimikunnan riittävä resursointi sekä läänintaiteilijoiden työskentelyn jatkuminen Satakunnassa.
- Tuetaan ja vahvistetaan taiteilijoiden ja muiden kulttuurialojen ammattilaisten sekä alueellisten laitosten ja yhteisöjen yhteis - työtä. Edistetään toimijoiden verkottumista myös kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Kehitetään taiteilijoiden toimeentulo- ja työskentelyedellytyksiä (ammattilaisuutta tukevien työtilojen saatavuus, taiteilijatalojen kehittäminen sekä soveltuvien näyttely- ja esitystilojen tarjonta).
- Tuetaan kulttuurialojen ammattilaisten työllistymistä kannustamalla kuntia ja muita toimijoita lisäämään taiteen ja kulttuuripalvelujen hankintaa ja noudattamaan prosenttiperiaatetta.
- Taidetta rahoittavat säätiöt tukevat maakunnallisesti tärkeitä taide- ja kulttuurihankkeita ja varmistavat niiden rahoituksen moniarvoisuuden ja kattavuuden omien linjaustensa mukaisesti.
- Satakunta on valmis taiteilijan perustulokokeilun pilottimaakunnaksi.

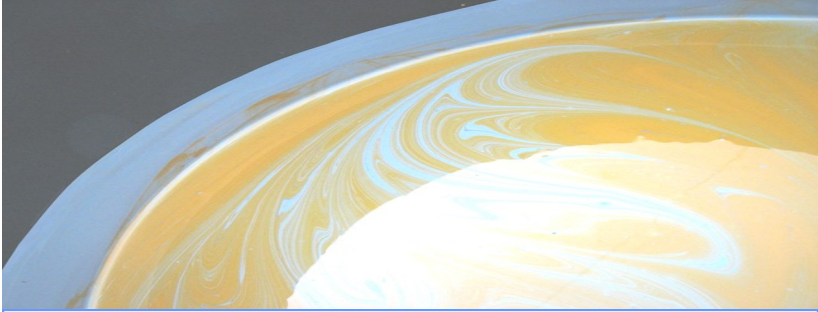
3.4 Kulttuuri- ja taidekoulutuksen polku - Osaamisella menestystä

Luovan alan osaaminen ja koulutus on monipuolista, laadukasta ja kansainvälistä ja sitä voidaan kehittää mm. yhteistyössä koulutusorganisaatioiden kanssa. Kulttuuri- ja muiden alojen koulutusorganisaatioiden sekä kulttuuritoimijoiden ja koulutusorganisaatioiden välisellä yhteistyöllä voidaan saavuttaa osaamisen rajapinnoilla syntyviä uusia innovaatioita.

Taiteen perusopetuksen alueellinen ja monipuolinen saatavuus on turvattava. Koulujen kulttuurikasvatussuunnitelmat takaavat tasa-arvoisen ja monipuolisen kulttuurikasvatuksen. Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön opintoryhmillä on merkittävä rooli kulttuuri- ja taidekoulutuksen toteuttajana eri puolilla maakuntaa.

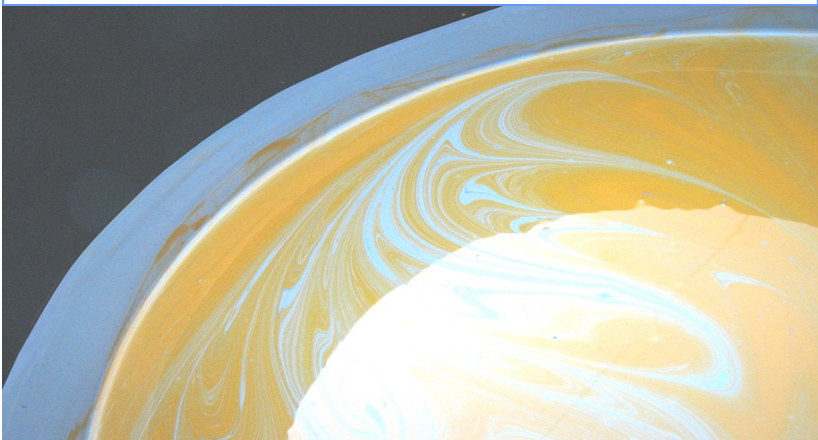
Kulttuurialan koulutuksen ja kuvataidekoulutuksen säilyminen Satakunnassa on ensiarvoisen tärkeätä. Kulttuuri- ja taidekoulutuksen polkua pitää jatkossakin pystyä kulkemaan taiteen perusopetuksesta ammattiin ja korkeakouluasteelle saakka.

Kulttuurikoulutusta tarjoavien korkeakoulujen toiminnan jatkuvuus tulee varmistaa (Kankaanpään Taidekoulu, SAMK ja Porin yliopistokeskus). Korkeakoulutasoinen kulttuurikoulutus on alueellinen vetovoimatekijä ja korkeakoulut ovat merkittävässä asemassa kulttuurialan osaamistason kohottamisessa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Varmistetaan taidekoulutuksen jatkuvuus ja kulttuurialan eri koulutusasteilla toteutettavan koulutuksen jatkuvuus ja kehittäminen Satakunnassa.
- Vahvistetaan koulutusorganisaatioiden yhteistyötä ja verkostoitumista sekä alueellista vuorovaikutteisuutta.
- Turvataan taiteen perusopetuksen maakunnallinen yhteistyö, alueellisesti tasa-arvoinen saatavuus ja mahdollisuus opiskella eri taidealojen oppimääriä.
- Laaditaan jokaiseen kuntaan kulttuurikasvatussuunnitelmat yhteistyössä alueen koulutoimen ja kulttuuritoimijoiden kanssa.

4. KULTTUURIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ SATAKUNNASSA

4.1 Toimintaympäristön muutostekijät

Kulttuurin merkitys ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa kasvaa. Suuret muutokset, kuten työikäisen väestön väheneminen, väestön ikääntyminen, talouden ja elinkeinoelämän rakennemuutos, julkisen talouden kestävyyssvaje, kuntatasolla tapahtuvat muutokset, maassamuutto, maahanmuutto ja teknologian kehitys vaikuttavat koko suomalaisessa yhteiskunnassa ja tulevat vaikuttamaan myös satakuntalaiseen kulttuuriin tulevien vuosien aikana. Digitalisoituminen luo uusia haasteita ja mahdollisuuksia kulttuurisektorille tiedollisen saavutettavuuden, tiedon avoimuuden ja palvelurakenteiden uudistamisen suhteen.

Tulevaisuudessa kuntien ja alueiden erilaisuus kulttuuripalvelujen tuottamisen näkökulmasta kasvaa edelleen ja tuo haasteita mm. palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Myös siinä tilanteessa, että kuntien lakisääteisiä velvoitteita kulttuuripalvelujen suhteen karsittaisiin, on kuntien muistettava vastuunsa kulttuuripalvelujen tuottamisessa osana elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämistä. Kaikki edellä mainitut muutostekijät ja myös asiakkaiden tarpeiden muuttuminen kannustavat innovatiiviseen uudistumiseen ja yhteistyöhön.

Kulttuurialan haasteita ja muutostekijöitä Satakunnassa

(poimintoja strategian teematyöpajoista 2014)

- Kulttuuria ei ole Satakunnassa riittävästi ymmärretty osaksi hyvinvointityön tukemista.
- Satakunnan kulttuuriyrittäjäprofiili on hajanainen ja kulttuurin liiketoiminnasta puuttuu bisnesorientaatiota.
- Eri alojen rajapintojen innovaatioiden hyödyntämätön potentiaali tulisi saada käyttöön.
- Väestö ikääntyy ja keskittyy. Pystytäänkö ikäihmisille tarjota maan palveluja? Kasvaako kolmannen sektorin vapaaehtoisten määrä? Pystytäänkö toisaalta lapsiperheitä palvelemaan?
- Talouden kiristyminen. Ennaltaehkäisevä näkökulma, verkostot ja toiminnan resurssit tulisi turvata. Ulkopuolista rahaa tulee hakea ja toimintaa uudistaa. Toisaalta koetaan, että jatkuva hankkeistaminen on vaikeuttanut asioiden ja toimintojen juurtumista ja pysyvyyttä.
- Monikulttuuristuminen, maahanmuuttajien määrä kasvaa.
- Miten taiteilija ja kulttuurintuottaja löytää oman paikkansa yhteiskunnassa ja pystyy tuomaan omaa osaamistaan esille?
- Prosenttiperiaatteen mahdollisuuksia pitää edelleen tuoda esille.
- Liikenteellinen saavutettavuus.

4.1.1 Satakunnan tulevaisuuskuva –trendiraportti

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus on laatinut syksyllä 2013 Satakunnan tulevaisuuskuva – trendiraportin. Tulevaisuuskuva sisältää tiiviin katsauksen keskeisistä trendeistä, jotka vaikuttavat maakunnan tulevaisuuteen maakuntaohjelmaan 2014-2017 valittujen kehittämislinjausten lähtökohdista. *Nämä vaikuttavat osaltaan myös kulttuurin toimintaedellytyksiin.*

Hyvinvointipainotukset ovat ajankohtaisia ja varsin haasteellisia. *Tämä on tullut vahvasti esiin myös Satakunnan kulttuuristrategia 2020 prosessissa.* Trenditarkastelussa on tuotu esille senior-kansalaisten aktivointi ja osallistumisen yhteiskuntaan – myös elinkeinojen kehittämisen yhteydessä. Trendien mukaisten työelämän uusien käytäntöjen (etätyö, keinoälysovellutusten hyödyntäminen työelämässä, robotisaatio, yhteiskunnalliset yritykset jne.) ja sosiaalisten innovaatioiden kehittäminen on tärkeää myös Satakunnassa. Sosiaaliset innovaatiot ovat keksintöjä, jotka vaikuttavat myönteisesti ihmisten elämään vastaamalla heidän sosiaalisiin tarpeisiinsa. Parannukset voivat olla esimerkiksi uusia toimintatapoja, strategioita tai organisaatioita. Useimmiten sosiaaliset innovaatiot liittyvät yhteiskunnan toimintaan, terveyteen ja hyvinvointiin, koulutukseen ja työhöihin. *Sosiaalisia innovaatioita syntyy tulevaisuudessa myös kulttuurialalla.*

Ihmisten hyvinvoinnin kannalta merkittävää tulee olemaan sosiaalisten ja henkisten tarpeiden parempi huomioiminen. Työssä olevien ihmisten kannalta korostuvat työhyvinvointiin liittyvät asiat. Itsensä hoito ja itsensä johtaminen liittyvät asioina yhä enemmän omaan yksilötason hyvinvointiin. *Kulttuuripalveluilla tulee olemaan rooli myös tässä trendiraportin huomioimassa kokonaisuudessa ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä.*

Ilmastonmuutos merkitsee paineita ympäristöpakolaisuuden laajenemiselle. Trendiraportin mukaan on todennäköistä, että myös Suomeen tulee merkittäviä määriä ilmastopakolaisia tai luonnonkatastrofeista kärsiviä ihmisiä. *Monikulttuurisuus tuo tulevaisuudessa oman lisänsä myös kulttuurikenttään.*

4.2 Kulttuuri muissa ohjelmissa ja strategioissa

Valtioneuvoston 27.5.2015 julkaisemassa hallitusohjelmassa kulttuuriin liittyvä päätavoite on parantaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa lasten ja nuorten luovuutta, lisätä taiteen perusopetusta ja kulttuuri-toimintaa sekä tunnistaa aiempaa paremmin kulttuurin hyvinvointivaikutukset. Tavoitteena on myös tuoda kulttuuri lähemmäs suomalaisia edistämällä julkisissa tiloissa ja laitoksissa esillä olevaa taidetta. Näihin tavoitteisiin pyritään parantamalla epätasaisesti jakautunutta taiteen perusopetuksen ja lastenkulttuurin saatavuutta taiteenaloilta maan eri osissa sekä laajentamalla prosenttitaitteen periaatetta yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa taiteen hyvinvointivaikutusten tukemiseksi.

Satakunnassa kulttuuriin ja kulttuurin kehittämiseen liittyviä asioita on mukana mm. Satakunnan maakuntasuunnitelmassa, maakuntaohjelmassa, matkailun tavoite- ja toimenpidesuunnitelmassa ja kulttuuriympäristöohjelmassa sekä Lounais-Suomen ympäristöohjelmassa. Kulttuuri- ja kulttuuriympäristöt ovat nostettu esille myös maaseudun kehittämisstrategioissa.

Satakunnan maakuntasuunnitelma, Satakunnan tulevaisuuskäsikirja 2035, tavoittelee hyvää elämää Satakunnassa vuonna 2035 kolmen avainteen kautta: kannustavaa yhteisöllisyyttä, puhdasta elinvoimaa ja ihmislähtöisiä ratkaisuja. Kannustavaa yhteisöllisyyttä teemassa nousevat esille kulttuuriperinnön ja – identiteetin arvostus sekä monikulttuurisuus. Ihmislähtöisiä ratkaisuja teemassa korostetaan sitä, että asuin- ja kulttuuriympäristöjä vahvistetaan niiden identiteettiä korostavalla rakentamisella ja maankäytöllä.

Lisäksi teemassa nousee esille lähipalvelujen turvaaminen mm. sähköisinä palveluina sekä julkisien tilojen monipuolinen käyttö yhteisön tarpeisiin. Maakuntasuunnitelmassa korostetaan myös Satakunnan elämyksellisuuden ja kulttuuriyrittäjyyden sekä taiteen ja kulttuurin verkostojen vahvistamista. Myös kulttuuristrategian voidaan katsoa osaltaan toteuttavan Tulevaisuuskäsikirjan päätavoitetta Hyvä elämä Satakunnassa.

Satakunnan maakuntaohjelma 2014–2017 rakentuu Satakunnan maakuntasuunnitelman pohjalta kolmen toimintalinjan Kannustavaa yhteisöllisyyttä, puhdasta elinvoimaa ja ihmislähtöisiä ratkaisuja, mukaisesti. Satakunnan maakuntaohjelman kehittämisen toimintalinjoilla tähdätään kilpailukyvyn ja elinvoiman vahvistamiseen. Maakuntaohjelman toimintaympäristötarkastelussa kasvupotentiaalia todetaan olevan elämystaloudessa, johon sisältyvät mm. matkailu- ja kulttuuripalvelut. Satakunnan kulttuuriympäristön vahvuutena ovat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä lukuisat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Maakuntaohjelmassa kulttuuri nähdään vetovoimatekijänä sekä maakunnassa jo asuville ja toimiville että kauempaa Satakuntaa arvioiville. Kulttuurilla on merkitystä identiteetin luojana, kulttuuripalvelujen tarjoajana/tuottajana ja elinympäristön viihtyvyyden lisääjänä. Myös maahanmuuttajien kotouttamisessa kulttuuri tarjoaa monimuotoisen verkoston ja keinovalikoiman. Elämyspalvelut, kuten laadukkaat kulttuuri- ja matkailupalvelut sekä tapahtumat ja niihin liittyvä osaaminen lisäävät maakunnan vetovoimaisuutta ja elinvoimaa.

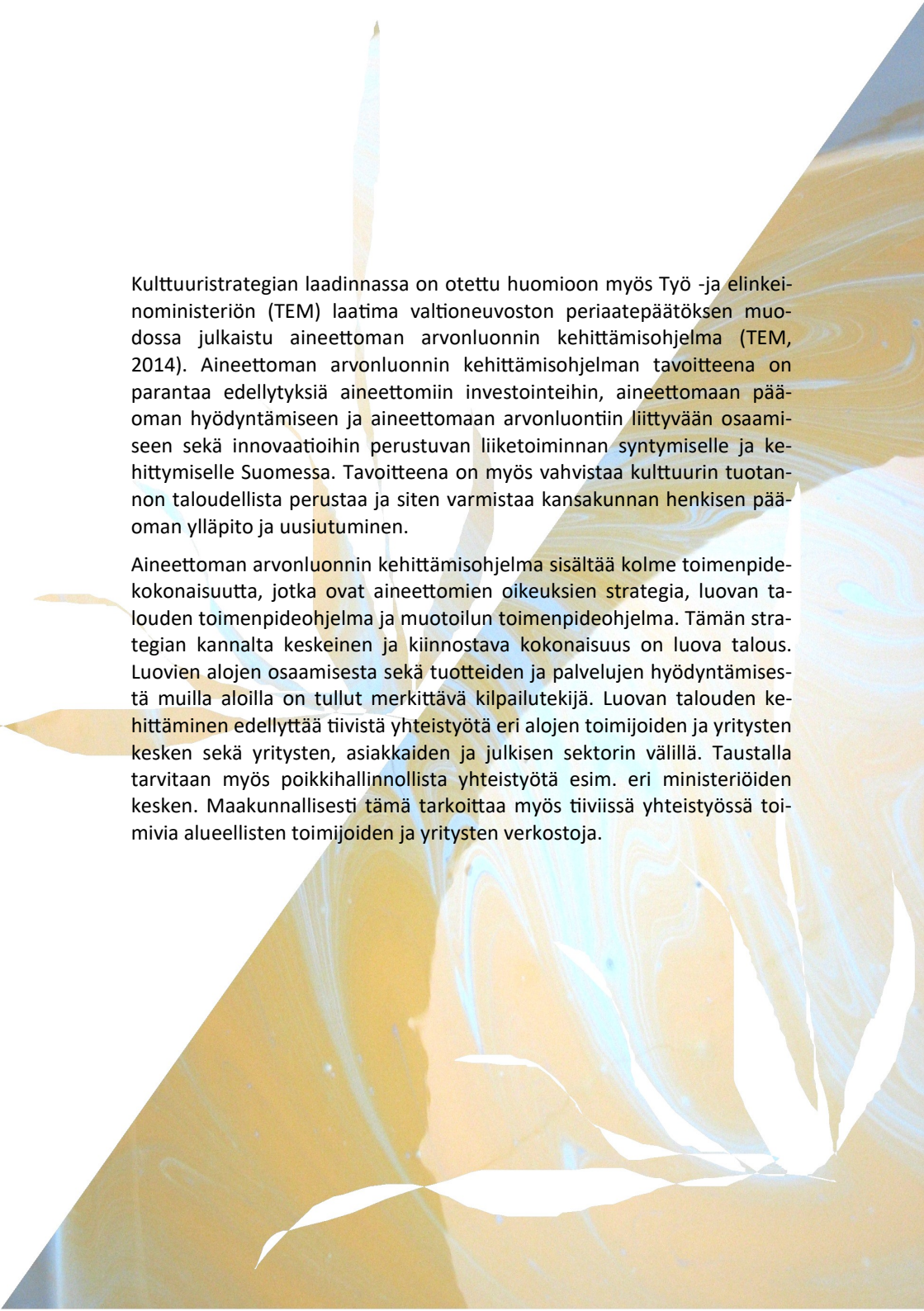
Satakunnan matkailua kehitetään vuonna 2012 laaditun tavoite- ja toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Maakunnallisesti kehitettävät teemat kiteytyvät suunnitelmassa neljään kokonaisuuteen: tapahtumien Satakunta, kulttuurin Satakunta, luonnon ja elämysten Satakunta sekä elinvoimainen Satakunta. Kulttuuri ja taide ovat Satakunnalle merkittävä matkailullinen vetovoimatekijä.

Alueellisia tavoitteita kulttuuriympäristöjen hoidolle asettavat Lounais-Suomen ympäristöstrategia ja ympäristöohjelma sekä Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma. Lisäksi Euran ja Merikarvian kunnat sekä Kaanpään kaupunki ovat laatineet omat kulttuuriympäristöohjelmansa. Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma laadittiin vuonna 2009. Ohjelman visioksi vuodelle 2015 kirjattiin, että kulttuuriympäristö on vakiinnuttanut asemansa osana arjen arvoja. Ohjelmaan kirjatut toimenpiteet on koottu neljän kokonaisuuden alle. 1) Kulttuuriympäristöä hoidetaan Satakunnassa ohjelmapohjaisesti 2) Maankäytön suunnittelu perustuu ajan tasaihin selvityksiin 3) Vuorovaikutus alueen asukkaiden ja kaavoittajan välillä on aktiivista ja 4) Laadukas täydennysrakentaminen vanhassa kulttuuriympäristössä ja laadukkaat uudet kulttuuriympäristöt.

Paikallinen kulttuuritarjonta, kulttuuriperinne sekä kulttuuriympäristöt ovat merkittävässä roolissa maaseudun asukkaiden paikallisidentiteetin vahvistamisessa, matkailupalvelujen kehittämisessä sekä maaseudun uusien liiketoimintamahdollisuuksien luomisessa ja yrittäjyyden edistämisessä. Tästä näkökulmasta kulttuuri tulee esille myös maaseudun kehittämisstrategioissa, joita ovat Satakunnan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) laatima alueellinen maaseudun kehittämisstrategia ja alueen Leader-ryhmien laatimat kehittämisstrategiat. Kullakin Leader-ryhmällä on omat kehittämisstrategiansa, jotka linjaavat tarkemmin rahoituksen myöntämistä. Leader-kehittämisstrategioiden kautta voidaan tukea esim. maaseudun yhteisöjen kulttuuritoiminnan ja tapahtumien kehittämistä, kulttuuriyrittäjyyttä, kulttuuritoimijoiden ja -yrittäjien verkostoitumista, kulttuurimatkailua, kulttuuripalvelujen tuotteistamista sekä kulttuuriympäristöihin ja kulttuuriperinteeseen liittyviä toimenpiteitä.

Kulttuurin rahoituslähteistä voidaan mainita Euroopan unionin Luova Eurooppa -ohjelma (Creative Europe 2014–2020) tukee audiovisuaalisen alan, kulttuurialan ja luovien alojen eurooppalaista toimintaa ja yhteistyötä. Luova Eurooppa -ohjelman tavoitteena on suojella ja edistää Euroopan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta sekä vaalia Euroopan kulttuurien kirjoa. Tavoitteena on auttaa kulttuurialaa ja luovia aloja sopeutumaan digitaaliaikaan ja globalisaatioon sekä avata luovan alan toimijoille uusia kansainvälisiä mahdollisuuksia ja markkinoita.

Kulttuuristrategian laadinnassa on otettu huomioon myös Työ -ja elinkeinoministeriön (TEM) laatima valtioneuvoston periaatepäätöksen muodossa julkaistu aineettoman arvонуonnin kehittämisohjelma (TEM, 2014). Aineettoman arvонуonnin kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa edellytyksiä aineettomiin investointeihin, aineettomaan pääoman hyödyntämiseen ja aineettomaan arvонуontiin liittyvään osaamiseen sekä innovaatioihin perustuvan liiketoiminnan syntymiselle ja kehittämiselle Suomessa. Tavoitteena on myös vahvistaa kulttuurin tuotannon taloudellista perustaa ja siten varmistaa kansakunnan henkisen pääoman ylläpito ja uusiutuminen.

Aineettoman arvонуonnin kehittämisohjelma sisältää kolme toimenpidekokonaisuutta, jotka ovat aineettomien oikeuksien strategia, luovan talouden toimenpideohjelma ja muotoilun toimenpideohjelma. Tämän strategian kannalta keskeinen ja kiinnostava kokonaisuus on luova talous. Luovien alojen osaamisesta sekä tuotteiden ja palvelujen hyödyntämisestä muilla aloilla on tullut merkittävä kilpailutekijä. Luovan talouden kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri alojen toimijoiden ja yritysten kesken sekä yritysten, asiakkaiden ja julkisen sektorin välillä. Taustalla tarvitaan myös poikkihallinnollista yhteistyötä esim. eri ministeriöiden kesken. Maakunnallisesti tämä tarkoittaa myös tiiviissä yhteistyössä toimivia alueellisten toimijoiden ja yritysten verkostoja.

5. TOTEUTUS JA SEURANTA

Satakunnan kulttuuristrategiassa 2020 painottuvat vahvasti uudet toimintamallit, verkostot ja uudenlainen sektorirajat ylittävä yhteistyö. Satakunnan kulttuuristrategian toteuttaminen vaatii jatkuvaa toimenpiteiden edistämistä, uudistumista, innovatiivista kehittämisotetta ja kulttuuripalvelujen tilan ja alan kehityssuuntien seurantaa.

Strategia ei vastuuta nimettyjä toteuttajatahoja. Tulevaisuuden haasteet ja jatkuva muutos haastaa *kaikki omalta osaltaan miettimään mahdollisuuksiaan edistää* yhteisesti tärkeitä havaittuja kehittämisen kohteita ja toteuttamaan strategiaan kirjattuja toimenpiteitä ja kehittämään uusia yhteistyömalleja ja kumppanuuksia kulttuuri- ja muiden alojen toimijoiden kanssa.

Kulttuuristrategian toteuttamista seurataan vuosittain ja kulttuuria koskevat kärkitavoitteet tarkistetaan jatkossa Satakunnan maakuntaohjelman laatimisen ja päivityksen yhteydessä.

Kulttuuristrategian seurantaa sekä alueen kulttuuripoliittista keskustelua varten kutsutaan vuosittain koolle kulttuuritoimijoista koostuva Satakunnan kulttuurifoorumi / Kulttuuri-Hub, jossa on mahdollista täsmentää ja päivittää kulttuuristrategiaa sekä tarkastella mm. kulttuuripalvelujen tilannetta ja saatavuutta sekä kulttuurialan tulevaisuuden näkymiä Satakunnassa.

6. STRATEGIAN PAINOPISTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN TIIVISTELMÄ

Kulttuuripalvelujen saatavuus ja saavutettavuus – Hyvinvointia kulttuurista

Kulttuurin markkinat ja rajapinnat – Elinvoimaa kulttuurista ja taiteesta

Kulttuuri- ja taide-toiminnan näkyväksi tekeminen

Huolehditaan, että kulttuuripalvelut ovat mukana kunnan ja maakunnan strategioissa sekä hyvinvointikertomuksissa ja ne nähdään asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia lisäävinä palveluina.

Kehitetään museoiden ja arkistotietojen saatavuutta ja avataan aineistoja yleisön käyttöön.

Edistetään kulttuuripalvelujen ja –osaamisen sekä taiteilijoiden työn ja tekijöiden näkyvyyttä.

Kannustetaan Satakunnan kuntia ja muita toimijoita tuomaan esille alueensa taidetta ja kulttuuria ja markkinoimaan itseään sen avulla uusille asukkaille, taiteen ja kulttuurin ammattilaisille tai matkailijoille.

Verkostot ja yhteistyö

Edistetään lasten- ja nuorten kulttuurin saavutettavuutta yhteistyöllä koko maakunnassa.

Huomioidaan kulttuuriympäristöt ja kulttuuriperintö alueiden suunnittelussa ja ympäristön hoidossa.

Palveluja tuotetaan kunta-, toimija- ja sektorirajat ylittävillä yhteistvöverkostoilla.

Kehitetään Satakunnan kulttuuri- ja matkailutoimijoiden verkostoitumista alueellisesti ja paikallisesti.

Edistetään kulttuurin kansainvälistymistä (kulttuurivaihto ja –vienti, kv-hankkeet)

Kehitetään Satakunnan Kulttuuri-Hub konsepteja.

Saavutettavuus

Turvataan kulttuuri- ja kirjastopalvelujen saatavuus lähipalveluina sekä verkkopalveluina.

Perustetaan Satakunnan kulttuurivarallisuuden ylläpitämiseksi alueellinen kokoelmakeskus.

Kehitetään Satakunnan taidelaitosten ja museoiden näkyvyyttä ja saavutettavuutta.

Kehitetään Satakunnan kulttuuri- ja matkailutoimijoiden yhteistyötä mm. museo-, tapahtuma-, hyvinvointi- ja matkailupalvelujen tuotteistamisen edistämiseksi.

Kehitetään kulttuuripalvelujen saatavuutta verkkopalveluista ja -kaupoista (ml. kieliversiot).

**Kulttuurialojen ammattilaisten
toimintaedellytykset - Taiteilijana
Satakunnassa**

Tuetaan kulttuurialojen ammattilaisten työllistymistä kannustamalla kuntia sekä muita toimijoita lisäämään taiteen ja taidepalvelujen hankintaa ja noudattamaan prosenttiperiaatetta.

Satakunta on valmis taiteilijan perustulokokeilun pilottimaakunnaksi.

Taidetta rahoittavat säätiöt tukevat maakunnallisesti tärkeitä taide- ja kulttuurihankkeita linjaustensa mukaisesti.

Tuetaan ja vahvistetaan taiteilijoiden ja muiden kulttuurialojen ammattilaisten sekä alueellisten laitosten ja yhteisöjen yhteistyötä.

Edistetään satakuntalaisten taiteilijoiden verkottumista myös kansallisesti ja kansainvälisesti.

Turvataan Taite:n Porin sivutoimipisteen toiminta, Satakunnan taidetoimi-kunnan riittävä resursointi sekä läänintaiteilijoiden työskentelyn jatkuminen Satakunnassa.

Kehitetään taiteilijoiden toimeentulo- ja työskentelyedellytyksiä.

**Kulttuuri- ja taidekoulutuksen
polku – Osaamisella menestystä**

Vahvistetaan koulutusorganisaatioiden alueellista vuorovaikutteisuutta.

Laaditaan jokaiseen kuntaan kulttuurikasvatus-suunnitelmat yhteistyössä alueen koulutoimen ja kulttuuritoimijoiden kanssa.

Vahvistetaan koulutus-organisaatioiden yhteistyötä ja verkostoitumista sekä alueellista vuorovaikutteisuutta.

Varmistetaan taidekoulutuksen jatkuvuus ja kulttuurialan eri koulutusasteilla toteutettavan koulutuksen jatkuvuus ja kehittäminen Satakunnassa.

Turvataan taiteen perusopetuksen alueellisesti tasa-arvoinen saatavuus ja mahdollisuus opiskella eri taidealojen oppimääriä.

V

I

S

I

O

2

0

2

0

Satakunnan kulttuuristrategia on satakuntalaisten kulttuuritoimijoiden viesti siitä, minkälainen kulttuurimaakunta Satakunnan halutaan olevan vuonna 2020.

Strategia tarjoaa maakunnan kunnille, kulttuuri-toimijoille, päättäjille ja muille kulttuurin kehittämistyössä mukana oleville eväitä kulttuurin ja kulttuuripalvelujen kehittämiseen.

SATAKUNTALIITTO